

Ex Aegypto lux et sapientia

Homenatge al professor
Josep Padró Parcerisa

COL·LECCIÓ NOVA STUDIA AEGYPTIACA

I. Études historico-archéologiques sur Héracléopolis Magna.

La nécropole de la muraille méridionale

Josep Padró i Parcerisa *et alii*.

II. Gramàtica de l'Egipci Clàssic

Josep Padró i Parcerisa

III. Oxyrhynchos I. Fouilles archéologiques à El-Bahnasa (1982-2005).

Mission Archéologique d'Oxyrhynchos

Josep Padró i Parcerisa *et alii*.

IV. L'arquitectura funerària al període saïta

Núria Castellano i Solé

V. Oxyrhynchos II. La maison funéraire de la nécropole haute à Oxyrhynchos

(el Mínyà, Égypte): du tombeau à la diaconie

Eva Subías Pascual

VI. Oxyrhynchos un site de fouilles en devenir. Colloque de Cabestany, Avril 2007

Marguerite Erroux-Morfin i Josep Padró Parcerisa (editors)

VII. Sacerdoci i cultes del nord de l'Egipte Mitjà durant la baixa època (segles VII-IV aC).

Del nomus 14 al 22 de l'Alt Egipte

Núria Rodríguez i Corcoll

VIII. Oxyrhynchos III. La Tombe N° 1 à la Nécropole Haute.

Mission Archéologique d'Oxyrhynchos

Josep Padró *et alii*.

IX. *Ex Aegypto lux et sapientia.*

Homenatge al professor Josep Padró Parcerisa

Núria Castellano, Maite Mascort, Concepció Piedrafita i Jaume Vivó (editors)

NOVA STUDIA AEGYPTIACA IX

Ex Aegypto lux et sapientia

Homenatge al professor
Josep Padró Parcerisa

edició a càrrec de:

Núria Castellano, Maite Mascort, Concepció Piedrafita i Jaume Vivó

Universitat de Barcelona
Generalitat de Catalunya
Societat Catalana d'Egiptologia

Barcelona 2015

Ex Aegypto lux et sapientia : homenatge al professor Josep Padró Parcerisa. – (Nova studia aegyptiaca ; 9)
Referències bibliogràfiques. – Textos en català, castellà, anglès, francès i portuguès
ISBN 9788447541997
I. Padró i Parcerisa, Josep, 1946- II. Castellano, Núria, ed. III. Universitat de Barcelona
IV. Catalunya. Generalitat V. Societat Catalana d'Egiptologia VI. Col·lecció: Nova studia aegyptiaca ; 9
1. Excavacions arqueològiques – Egipte 2. Oxirinc (Ciutat antiga) 3. Egipte – Arqueologia
904(32)

© **d'aquesta edició**

Universitat de Barcelona - Societat Catalana d'Egiptologia

© **del textos**

Els seus autors

© **de les fotografies i dibuixos**

Els seus autors

Disseny i composició

Vivó i Garrido

Impressió

Gràfiques 92, SA

Dipòsit Legal

B 3344-2015

ISBN

978-84-475-4199-7

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra es pot fer tenint l'autorització dels seus titulars, amb les excepcions previstes per la llei. Adreueu-vos a CEDRO (Centre Espanyol de Drets Reprogràfics, www.cedro.org) si heu de fotocopiar o escanejar fragments d'aquesta obra.

Índex

Pròleg dels editors	9
Prof. Dr. Josep Padró i Parcerisa o la lluita per l'Egiptologia a casa nostra <i>Núria Castellano, Maite Mascort, Concepció Piedrafita i Jaume Vivó</i>	11
Publicacions de Josep Padró i Parcerisa	25
ARTICLES	47
Abdel-Rahman Ali ABDEL-RAHMAN The inscriptions of Shemanefer at Esna	49
Bibiana AGUSTÍ i FARJAS Arqueologia funerària a la Necròpolis Alta d'Oxirrinc: la cripta 1 del Sector 26	63
Paulino V. AMAT BARRIO La arquitectura funeraria del predinástico a las primeras dinastías	71
Hassan AMER Ptolémée II a Oxyrhynchos	77
Luís Manuel de ARAÚJO Estudo das múmias egípcias do Museu Nacional de Arqueologia: The Lisbon Mummy Project	81
Sydney H. AUFRÈRE À propos du « Statut » des serpents d'après le Mythe de la Vache céleste, 56-62	91
Juan Antonio BELMONTE AVILÉS, M. Carmen PÉREZ DIE y Lucía DÍAZ-IGLESIAS LLANOS Astronomía y paisaje en Heracleópolis Magna (Ehnasya el Medina): un estudio de los templos	107
Enric BONDIA i DOMPER Estelas funerarias tebanas de madera, de la dinastía XXII, dedicadas a Ra Harakhty	123
Bernat BURGAYA MARTÍNEZ Objectes de bronze del jaciment d'Oxirrinc	135

Jordi CAMPILLO QUINTANA Oxirrinc, una experiència arqueològica extraordinària	145
Núria CASTELLANO i SOLÉ Una màscara-elm de la tomba 23 d'Oxirrinc	153
Dolors CODINA REINA La mort dels més joves en el món grecoromà: la representació de l'infant a les esteles oxirrinquites	165
Josep COMERMA El mestratge del Dr. Padró	181
Irene CORDÓN SOLÀ-SAGALÉS Menka , una reina de la Dinastia II	183
Benjamí COSTA i Jordi H. FERNÁNDEZ Nous amulets d'argent amb iconografia egípcia i representant l'ull trobats a l'illa d'Eivissa	193
Ola EL AGUIZY Une stèle de famille à Saqqara. Reconsidération	203
Hesham ELSHAZLY A new vision in the history of Henry Bey's coinage	219
Marguerite ERROUX-MORFIN Souhails de félicité végétale	233
Jordi H. FERNÁNDEZ, María J. LÓPEZ-GRANDE, Francisca VELÁZQUEZ y Ana MEZQUIDA Un amuleto de tipología egipcia con inscripción púnica procedente de Ibiza	253
Mercè GAYA MONTSERRAT La substància <i>djaret</i>	263
Ona GISBERT PUYO El papel mágico de Isis: una aproximación a los embarazos, los alumbramientos y sus problemas derivados	273
Jean-Claude GOYON Nouvelles attestations du titre sacerdotal <i>S3k sntr n pr 'Imn</i> (La cuve du cercueil de <i>Nayef-tjaou-roudj</i> du Museum d'Histoire Naturelle de Lyon)	281
Josep M. GÜELL i ROUS La Tomba del visir i Governador de la ciutat Rekhmire a Tebes (TT100)	289
Nadine GUILHOU Tendre le cordeau et dérouler la corde. Moment et vocabulaire de la première scène du rituel de fondation du temple égyptien	297

Miguel JARAMAGO	
Un gálata y una clepsidra en sendas colecciones arqueológicas españolas	307
Alejandro JIMÉNEZ SERRANO	
Middle Kingdom Funerary Statues of Governors in Qubbet El-Hawa	321
Manuel JUANEDA MAGDALENA-GABELAS	
Escenas de fertilidad y maternidad: incentivos de vida en el Más Allá	335
Joaquín G. LIZANA SALAFRANCA	
Una representación inusual en la fauna nilótica grabada sobre escarabeos: ¿un oxirrinco?	347
María Luz MANGADO ALONSO	
Una colección de bronce egipcios del Museo Bíblico y Oriental de León	351
José Javier MARTÍNEZ GARCÍA	
Características del Inframundo en el <i>Libro de los Muertos</i>	363
Maite MASCORT	
La galeria 1A de l'Osireion d'Oxirrinco. Procés constructiu	369
Bernard MATHIEU	
<i>En ce temps-là... Voyage d'un incipit narratif égyptien des bords du Nil à l'Agora</i> (Platon, <i>Phèdre</i> , 274d)	381
Marc MAYER i OLIVÉ	
Una inscripció romana trobada a Oxirrinco (<i>Oxyrhynchus</i>)	393
Miguel Á. MOLINERO POLO	
El Egipto de Eduard Toda en la prensa	399
Hassan NASR EL-DINE	
A propos de Sekhmet à Touna el-Gebel	411
Youhanna NESSIM YOUSSEF	
Procession of the Cross according to a rite of Dayr Bayad	425
Alberto NODAR DOMÍNGUEZ	
¿Ostracon litúrgico? papirología y arqueología en Oxirrinco	435
Josep PADRÓ PIEDRAFITA	
L'egiptòleg cineasta	443
Annie PERRAUD	
Nécropole d'Oxyrhynchos (Moyenne-Égypte). Le traitement endocrânien des momies	447
Concepció PIEDRAFITA	
El prior Menas i una inscripció amb l'era de Dioclecià a Oxirrinco	455

Josep Anton POCH La cosmètica en l'antic Egipte comparada amb l'actual	467
Esther PONS MELLADO Tumba 23 del yacimiento arqueológico de Oxirrinco (El-Bahnasa), Egipto	477
Lilian POSTEL Un homme de cour de Sésostris Ier : le préposé au diadème royal Emhat (Louvre C 46 et Leyde AP 67)	489
Pilar PUJOL Vinculaciones entre el <i>tekenu</i> y el dios Jepri en el ritual funerario del antiguo Egipto	501
Irene RIUDAVETS GONZÁLEZ El auge y la decadencia de los nomarcas del Egipto Medio durante el Imperio Medio	509
José das Candeias SALES A «religião invisível» nas inscrições tumulares de Petosíris	515
Myriam SECO ÁLVAREZ y Javier MARTÍNEZ BABÓN La <i>damnatio</i> contra Amón en la capilla de caliza del templo de Millones de Años de Tutmosis III en Luxor	525
Pere SIMÓ DOMÈNECH Breve nota sobre la evolución en el diseño de los carros ligeros en el antiguo Egipto y su trascendencia en la escritura jeroglífica	537
Anaïs TILLIER Haroéris de Qous et la XIX ^e province de Haute Égypte	553
Javier URIACH Los sacerdotes <i>wnr</i> : breves apuntes a propósito de una estatuilla funeraria de época tardía	559
Wim VAN NEER, Wim WOUTERS, Dolors CODINA REINA, Jean-Luc FOURNET et Sidonie PREISS Découverte de deux salaisons de poissons à Oxyrhynchus, el-Bahnasa, Égypte	567
Jaume VIVÓ Alguns cons funeraris no vistos per Davies i Macadam (1a part)	579
TABULA GRATULATORIA	597

Pròleg dels Editors

Un pròleg dedicat a una persona sempre és difícil de fer. Hem decidit per això deixar la veu a una dita llatina, d'un savi de la Bètica: «*Homines, dum docent, discunt*», «Els homes mentre ensenyen aprenen» (Sèneca, *Epistulae ad Lucilium*, 7, 8.). També H.-F. Amiel, un pensador suís del segle XIX, en el seu *Diari Íntim* deia: «Ensenyant ens instruïm; explicant observem; afirmant examinem; mostrant mirem; i movent la bomba fem venir l'aigua al nostre pou». Aquesta és la forma de ser del Dr. Josep Padró Parcerisa. És un home nascut sota el signe del Lleó i ha demostrat que té totes les qualitats que com a tal li pertocuen. Constant, treballador, tenaç, i per damunt de tot, un home bo, com ho era el seu pare. Ara, hem de contestar les quatre preguntes que es fan els anglesos: why, when, where i how. En anglès perquè el Dr. Padró ha estat definit últimament en un acte públic a la Universitat de Barcelona, com un professor conegut internacionalment, com un professor i un investigador internacional. Aquest homenatge està escrit en cinc llengües. En nou si comptem l'egipci faraònic, el grec, el llatí i el copte.

Els editors que firmen aquests mots són tots de la Societat Catalana d'Egiptologia, alumnes del Josep Padró uns, amics tots i alguns pertanyen a l'equip que treballa a Oxirrinc. La SCE va decidir dedicar un llibre/homenatge al professor Padró pels seus seixanta-cinc anys i es va arribar a la conclusió de que només estaria dedicat a la seva feina com egiptòleg perquè no es volia barrejar altres aspectes, potser igual d'interessants, però que no formen part dels interessos de la Societat. També volíem un llibre coherent, sense barreges d'altres disciplines; no volíem uns «*Mélanges*» on entrés de tot i amb una cronologia inabastable. Volíem un llibre amb treballs sobre Egipte que aportés novetats sobre la terra del Nil i pensem que ho hem aconseguit. La publicació de l'homenatge es va decidir en una Junta ordinària de la SCE, a la seva seu de Barcelona, fa un parell d'anys, després de la pre-jubilació al 2010. Com ho havíem de fer? D'una manera ràpida, amb un mínim de normes i amb moltes ganes de treballar.

La resposta a la crida ha estat efectiva i productiva. Hi ha treballs de qualitat i seguint el mestratge del Dr. Padró. La resposta ha estat també internacional. El Dr. Padró ha dirigit (encara està dirigit dues Tesis que es defensaran el 2015), ha dirigit, dèiem, 10 tesis doctorals, una de les quals té la menció honorífica europea; això vol dir que es va defensar en tres llengües; en el tribunal hi havia com a membres un francès, un italià, i catalans, però va requerir el vist-i-plau d'un altre professor portuguès. La Tesi ha estat publicada com la majoria de les que ha dirigit. Una altra Tesi, també ja publicada, s'ha llegit a la Universitat de Lisboa. També ha format part de tribunals de Tesi fora d'Espanya, lloc on li queda petit, o massa gran, el nombre dels tribunals on ha estat; ha estat en tribunals de Tesina i Tesi a Lisboa, també a Lió, i a Montpeller.

Aquest interès per publicar la feina, la seva i la dels seus alumnes, «Noir sur blanc», li ve del professor francès Jean Leclant que va propiciar la publicació de la tesi del Dr. Padró en anglès a Leiden, Holanda, on encara té amics; Mme. Desroches-Noblecourt, del Museu del Louvre, el va dur de la mà en els seus primers estudis egíptològics a París; el Pare Pierre du Bourguet, també a París, li va ensenyar els primers elements dels jeroglífics i finalment, a Montpellier, va ser alumne de llengua egípcia de François Daumas durant tres anys. A aquesta ciutat i amb la seva universitat va començar una amistat i una col·laboració que encara funciona i dura. Recorda a Barcelona dos professors que el van ajudar; el Dr. Miquel Tarradell del qual va aprendre el concepte de tenir una visió global i sintètica d'un fet o d'una gran excavació i el Dr. Eduard Ripoll, que va ser el director de la seva Tesi Doctoral i el seu introductor a la Universitat. Cal dir que el Dr. Padró és, sense cap dubte, l'introductor de l'Egiptologia a la Universitat catalana i espanyola.

Sempre que ha pogut ha anat a congressos internacionals d'Egiptologia, presentant comunicacions, com per exemple al Caire, a Grenoble, a Montpellier, a Banyuls, a Munic, a Torí, a Viena, a Lisboa, a Cambridge i a Oxford. D'aquest últim volem destacar que era un congrés monogràfic sobre Oxirrinc. Ha estat convidat a impartir conferències i classes a diverses instàncies espanyoles i internacionals. Mencionarem només les institucions estrangeres. A Egipte: a la Facultat d'Arqueologia de la Universitat del Caire, al Museu Egipci, a la Facultat de Turisme, i al Instituto Cervantes. A França: al Collège de France, París, al Centre Cultural Egipci, també a París, a Beziers, a Sant Esteve, a Canet i a Cabestany, on va organitzar un Col·loqui monogràfic sobre Oxirrinc. A Itàlia: a la Universitat «La Sapienza» de Roma, a l'Accademia d'Egitto a Roma, al Museo Egizio de Torí. A Anglaterra: a la British Academy a Londres. A Portugal: a la Universidade de Lisboa com a professor convidat, diverses vegades. També a Andorra, a Andorra la Vella i a la Massana.

Com a treball de camp egíptològic ha participat a dos jaciments molt importants: a Heracleòpolis Magna (Ehnasia el-Medina), d'on conserva un gran record; i a Oxirrinc (El-Bahnasa) d'on és el director des del 1992. Ara ha fet 35 anys que va anar a Egipte a excavar per primera vegada, al 1979. De la seva llarga estada a Egipte han sortit sòlides amistats que resisteixen les llargues i sempre dures campanyes amb bon humor. Han sortit Tesis, Tesines, Pràcticums, i nombroses comunicacions a congressos, seves, en col·laboració, o dels seus alumnes o membres de l'equip. També s'ha beneficiat la Revista de la SCE, *Nilus*, de les primícies de la recerca a Oxirrinc.

Oxirrinc és una companya dura, una favorita cara, una amiga que guarda molts secrets, gelosa de la seva soledat i misteri; però ara, després de més de vint anys, ja comença a ser més pròdiga, més generosa, més dolça amb els seus amics que volen llegir la seva història per a què el seu record perduri per sempre. Recordeu: *Ex Oxyrhyncho lux*.

NÚRIA CASTELLANO
 MAITE MASCORT
 CONCEPCIÓ PIEDRAFITA
 JAUME VIVÓ